

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „SAUKRISTA“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2019 m. sausio 11 d. Nr. (18)SN-231)SP-5
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. gruodžio 18 d. buvo gautas pareiškėjo VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu UAB „Saukrista“ (toliau vadinama ir Bendrove) darbo skelbime. Skunde rašoma, kad Bendrovė interneto tinklalapyje www.darbo.lt 2018 m. gruodžio 13 d. publikavo darbo skelbimą dėl indų plovėjo pareigų (toliau – darbo skelbimas). Skelbime rašoma: „Pobūdis: kinų kavinėje reikalinga indų plovėja. Darbas savaitgaliais“, t. y., tiek darbo skelbimo antraštėje, tiek darbo skelbimo tekste naudojami tik moteriškosios giminės daiktavardžiai („indų plovėja“). Pareiškėjas mano, kad lyties kriterijus akivaizdžiai pateiktas kaip reikalavimas, todėl vyriškos lyties asmenys nedrįs siūlyti savo kandidatūras į šias pareigas.

2018 m. gruodžio 20 d. buvo susisiektas su Bendrove darbo skelbime pateiktu telefono numeriu (+ 370 674 67 300) ir informuota apie galimai lygias galimybes pažeidžiantį darbo skelbimą. 2019 m. sausio 3 d. patikrinus interneto tinklalapį www.darbo.lt, buvo nustatyta, kad darbo skelbimas tebėra nepakoreguotas arba nepašalintas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. sausio 4 d. raštu Nr. (18)SN-31)S-14 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė paaiškinti, ar į siūlomas indų plovėjo pareigas yra priimamos tik moterys: jei taip – dėl kokių priežasčių; ar į siūlomas indų plovėjo pareigas pretendavo ir kitų lyčių asmenys; jei taip – ar jiems buvo suteikta galimybė dalyvauti atrankoje į siūlomas pareigas; ar į siūlomas pareigas darbuotojas jau yra priimtas; jei taip – nurodyti jo lytį; kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino darbo skelbimą. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2019 m. sausio 8 d. buvo gautas Bendrovės vadovo elektroninis laiškas, kuriuo Tarnyba buvo informuota, kad darbo skelbimas yra pašalintas. Sprendimo surašymo dieną (2019 m. sausio 9 d.) darbo skelbimas nebėra pasiekiamas interneto tinklalapyje www.darbo.lt.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Saukrista“, interneto tinklalapyje www.darbo.lt viešai paskelbdama darbo skelbimą dėl ieškomo indų plovėjo ir pareigas nurodydama tik moteriškosios giminės daiktavardžiais, nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminę padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse

narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodoma, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės

orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

2018 m. gruodžio 13 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt Bendrovė paskelbė darbo skelbimą dėl indų plovėjo pareigų. 2019 m. sausio 8 d. Bendrovės vadovas elektroniniu paštu informavo Tarnybą, kad darbo skelbimas yra pašalintas. Sprendimo surašymo dieną (2019 m. sausio 9 d.) darbo skelbimas nebėra pasiekiamas interneto tinklalapyje www.darbo.lt.

Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėti, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus. Pabrėžtina, kad, remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai turi būti reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais.

Nagrinėjamu atveju darbo skelbime pareigos tiek antraštėje, tiek darbo skelbimo tekste buvo nurodytos tik moteriškosios giminės daiktavardžiais („indų plovėja“), taip suponuojant, kad tik moterys gali atlikti nurodytas pareigas ir tik joms skiriamas darbo skelbimas. Darbo skelbimu teikiama pirmenybė moterims, taigi, šiuo atveju vyrai patenka į mažiau palankią padėtį, yra atgrasomi kreiptis dėl nurodytų pareigų ir yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punktą, moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas). Šiuo atveju Bendrovė siūlo indų plovėjo darbą. Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog indų plovėjo darbo funkcijos sietinos su jas atliekančio asmens lytimi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys, taigi, nagrinėjamu atveju lytis nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas.

Konstatuotina, kad Bendrovė darbo skelbimu nepagrįstai išskyrė vieną lytį (moteris), o kiti siekiantys įsidarbinti asmenys atitinkamai patenka į mažiau palankias sąlygas, taigi, darbo skelbimu vyrai

yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu. Tokiais veiksmais Bendrovė pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas, t. y., padarė moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti UAB „Saukrista“ vadovą dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ vadovą ir UAB „Saukrista“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė